

N:o 75.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 14 maj 1889.
— — — — Andra Kammaren den 14 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående uppgörande af förslag till grunder för beredande af ålderdomsförsörjning åt de lärare och lärarinnor, hvilka tjenstgöra vid småskolan eller biträda vid undervisningen i folkskolan.

(Första Kammarens tillfälliga utskotts n:o 1 utlåtande n:o 12.)
(Andra Kammarens tillfälliga utskotts n:o 1 utlåtande n:o 20.)

Till Konungen.

Under erinran hursom dels genom reglementet för folkskolelärares pensionsinrättning den 1 november 1866 folkskolans lärare och lärarinnor blifvit tillförsäkrade årliga pensioner vid uppnådd viss lefnads- och tjänsteålder, dels ock till förmån för samma lärarecorps enkor och barn genom reglemente den 15 oktober 1875 en enke- och pupillkassa inrättats, till hvilken kassa jemväl staten årligen bidroge med ett jemförelsevis ganska betydligt belopp, har hos Riksdagen framhållits, att från det allmännas sida deremot ingenting gjorts för att bereda nödtorftig försörjning på äldre dagar vare sig åt småskolans talrika lärarepersonal eller åt biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolan. Behofvet af någon hjälp på ålderdomen för dessa vore dock ej mindre än för folkskolans ordinarie lärarepersonal, helst de förra med sina ringa löneförmåner svårligen kunde afsätta några besparingar för framtiden.

Småskolan, som egt bestånd i mer än 30 år och derunder allt mera visat sig vara en lika oundgänglig länk i systemet af våra undervisningsanstalter som folkskolan, borde på grund häraf så omhuldas, att hon kunde motsvara sin uppgift; men hennes intresse vore dock ej tillgodosedt, så länge hennes talrika arbetspersonal icke kunde förrätta sitt ansträngande och magtpåliggande arbete utan att nedtryckas af bekymmer för framtiden. Under sådana förhållanden kunde skolan ej locka till sin tjänst de mest duglige arbetare, ej heller staten stadga mer betryggande kompetensvilkor för deras anställning. Svårigheter mötte äfven ofta, då fråga uppstode om någon äldre lärare eller lärarinna afskedande, i det att, äfven om en sådan person väl skött sitt kall under en längre följd af år och efter afskedet icke egde något annat försörjningsmedel, utsigten att skoldistriktet skulle bevilja något årligt understöd det oaktadt vore ringa. Häraf följde, att skolans intresse ofta offrades af undseende för lärarens eller lärarinna's välfärd, en olägenhet, som skulle försvinna, derest en understödsanstalt för ifrågasvarande personer inrättades. Så länge en dylik anstalt saknades, vore det skoldistriktet, som måste i en eller annan form ensamma lemna hjälp åt äldre uttjente lärare och lärarinnor, hvilken hjälp vanligen mycket ogera beviljades och, der det skedde, ofta lemnades med belopp, som ej motsvarade behofvet, hvarför ändamålet dermed ej sällan förfelades. Äfven kunde ifrågasättas, huru vida det vore billigt, att skoldistriktet skulle ensamma, utan all hjälp från statens sida, bestrida dessa utgifter, något som ej skedde i fråga om folkskolelärares pensionering, till hvilken staten årligen bidroge med betydliga belopp, som mycket öfverstege skoldistriktets bidrag. Med fog kunde ock sägas, att småskolan ej mindre än folkskolan tjänade äfven ett viktigt statsintresse, hvilket betingade, att staten med erforderliga anslag verksamt bidroge till nämnda personals nödtorftiga ålderdomsförsörjning.

Riksdagen anser det vara af behofvet påkalladt, att något göres för att bereda de lärare och lärarinnor i folkskolans tjänst, hvilka icke kunna erhålla pension från folkskolelärares pensionsinrättning, ett i förhållande till deras lönevilkor lämpadt understöd på deras ålderdom. Denna lärarepersonal, som omfattar icke blott lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor, utan äfven biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, uppgår till ett betydligt antal, på sätt jemväl meddelas i Eders Kongl. Maj:ts till innevarande Riksdag afgifna berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista Riksdags sammanträde sig tilldragit. Då de nu ifrågasvarande lärarne, hvilka utgöra ett betydligt större antal än de ordinarie folkskolelärarne, hafva att utföra ett arbete, lika betungande och lika ansvarsfullt som de sistnämndes, och då småskolan nu mera i vårt skolsystem intager en viktig plats och är lika oundgänglig som folkskolan, för hvilken hon utgör ett

nödigt grundlag och hvilken hon i många fall äfven ersätter, vill det synas Riksdagen att samma skäl, som föranledt staten att bidraga till folkskolelärarnes pensionering, jemväl tala för statens medverkan till ålderdomsunderstöd åt den lärarepersonal, hvarom nu är fråga.

Men om Riksdagen icke hyser någon tvekan angående behovet af ålderdomsunderstöd åt ifrågavarande lärarepersonal äfvensom om statens pligt att dervid bispringa, har Riksdagen likväl icke kunnat undgå att finna, det frågans lösning är förenad med betydande svårigheter. Riksdagen anser det icke böra ifrågasättas, att en pensionsanstalt, ordnad på samma sätt som folkskolelärarnes pensionsinrättning, skall upprättas, alldenstund icke blott lärarne kunna när som helst afskedas, utan äfven småskolorna kunna indragas, och denna lärarepersonal följaktligen icke eger samma ställning som de ordinarie folkskolelärarne. Då emellertid ett förslag till grunder för ifrågavarande ålderdomsförsörjning enligt Riksdagens åsigt icke kan åstadkommas utan en föregående fullständig utredning rörande lärarepersonalens ålder, tjenstetid, aflöning m. m. äfvensom en beräkning af de kostnader, som under olika förutsättningar blefve erforderliga, vill Riksdagen i frågans nuvarande ställning icke uttala sig om sättet och vilkoren för beredande af det åsyftade ålderdomsunderstödet, utan inskränker sig till anhållan om Eders Kongl. Maj:ts medverkan för frågans utredning, hvarvid torde böra tagas under öfvervägande, huru vida icke statens och kommunens understöd lämpligen skulle kunna utgå under form af årliga insättningar under tjenstetiden i försäkringsanstalt för beredande af lifränta vid uppnådd högre ålder, samt huru vida icke jemväl lärarne borde vara skyldige att göra insättningar i anstalten.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, på hvad sätt och under hvilka vilkor i öfrigt, utan allt för stora kostnader för staten och kommunerna, understöd på ålderdomen må kunna beredas lärare och lärarinnor vid småskolor och mindre folkskolor äfvensom biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, samt derefter till Riksdagen inkomma med den framställning i ämnet, hvartill frågans förberedande behandling kan gifva anledning.

Stockholm den 14 maj 1889.

Med undersåtlig vördnad.